

Ons ziekenhuis is een dorp in de stad. Jan Van Rompaey trok naar de koffiешop van campus Gasthuisberg. Om er te luisteren naar gewone en bijzondere verhalen van mensen die hier passeren.

DORP IN DE STAD

Jan Van Rompaey

De man die niet mag spreken

Tegen de muur hangt een klok. Ze tikt trager dan andere klokken. Er is een ziekenhuisbed, en een nieuwsoortig scherm waarmee je zowel kan televisie kijken als telefoneren. Door de openslaande deur zie ik patiënten voorbyschuiven, meestal een hand of een arm in een verband, soms in een rolstoel. Het is veel te warm in de kamer, maar ik zie vreemd genoeg geen radiator. Zou er vloerverwarming zijn, vraag ik me af. Daar ben ik enige tijd mee bezig. Er is niemand om het aan te vragen.

Ik zit in een ouderwetse ziekenfautuיל. Soms neem ik plaats in de enige andere stoel, of op de vensterbank. Ik ga beneden een krant kopen en probeer te lezen, maar dat

lukt niet: mijn hoofd bevindt zich in de operatiekamer. Door het raam zie ik de rand van een bos, naar het schijnt kun je hier soms herten zien, maar niet vandaag dus. Een verpleger vraagt of ik koffie wil. Nee, en ik krijg ook geen hap door mijn keel.

Ik vind dat het veel te lang duurt. Ik zet de radio aan met behulp van het touchscreen, dat lukt na enige tijd. Vandaag hoor ik bij de andere kant: mijn vrouw wordt geopereerd in het ziekenhuis. De dag erna teken ik weer verhalen op van mensen die hopen of wachten, op goed of slecht nieuws, in campus Gasthuisberg.

THEO(FIEL)

Hij zit alleen aan een tafeltje en roert monter in zijn koffie. Eigenlijk hoort hij hier niet te zijn, want er is iets misgegaan met de afspraak en hij is een maand te vroeg. Dat stemt hem eerder vrolijk: nu hoeft hij geen

“Over mijn carrière kan ik boekdelen schrijven”

nacht te blijven. Hij is al lang met pensioen, maar dat zou je niet zeggen. Komt door het vele fietsen, zegt hij. Twee jaar geleden is hij nochtans lelijk gevallen. Ze hebben hem bewusteloos naar het ziekenhuis gebracht: hersenschudding. Hij praat behoedzaam. Waarheid? Verzinsel? Wie zal het zeggen?

Theo: "Mijn familienaam moet je niet noteren. Schrijf maar gewoon Theo. Of Theofiel, met een f. Na die valpartij ben ik twee keer vier dagen in het ziekenhuis gebleven, ze hebben me binnenstebuiten gekeerd. De hersenschudding bleek snel genezen, maar toen bleek ook nog dat mijn hartslag niet was zoals het hoort omdat er een kroonslagader verstopt was. Ik dacht al aan een pacemaker of een stent, maar dat vonden ze niet nodig. Pillen dus."

"Ik ben nu een risicogeval, maar dat heeft als voordeel dat ik elk jaar op controle moet komen en dat ik dus goed gevolgd word. Fietsen doe ik nog altijd even graag. Van Leuven tot voorbij Namen, daar draai ik mijn hand niet voor om."

Je bent begaan met je gezondheid.

Theo: "Ja, ik volg bijvoorbeeld mijn polsslag, als ik thuis kom van het fietsen noteer ik die. Die kan wat verhoogd zijn door het fietsen of door mijn vrouw terug te zien, haha. Dat laatste moet je niet noteren... maar goed, het staat er nu toch. Ik ben beroepsmilitair geweest en heb in die tijd veel aan sport gedaan. Ik heb geleerd alles minutieus op te

Theo: "Ik zou dat werk nooit zo lang gedaan hebben als ik het niet zo graag deed."

tekenen. Ik laat me elk jaar grondig onderzoeken: bloed, prostaat, cholesterol. Dat heb ik in het leger geleerd. Maar ik ben al 27 jaar thuis!"

Hoe oud ben je dan wel?

Theo (stille): "Hoe oud ik ben?"

Zeg je dat niet graag?

Theo (geheimzinnig): "Ik heb nooit veel *mogen* zeggen, ik heb leren zwijgen in mijn leven. Maar goed, ik ben 81 en heb een carrière achter de rug van meer dan 37 jaar. Ik kan daar boekdelen over schrijven. Ik heb veel speciale opdrachten moeten vervullen. Maar daar kan ik dus niet over uitweiden."

Maar waarom niet?

Theo: "Wacht, ik schrijf iets op."

Theo schrijft op een servet: 'spionage en onderschepping', schuift het naar mij toe en kijkt me veelbetekenend aan.

Theo: "Begrijp je het nu? Ik hoorde bij wat ze noemen *de militaire veiligheid*. Overal geweest, veel landen gezien, Zaïre doorkruist. Vrijbuiters, meestal in burger. Op het einde van mijn carrière heb ik een maand lang bij wijze van vakantie door Zaïre en Rwanda gereisd, zodat ik het land eindelijk eens op een andere manier kon bekijken. Maar daar zou ik eigenlijk ook best over zwijgen."

Wat voor werk deed je dan eigenlijk?

Theo: "Dat is moeilijk te zeggen. Ik heb nog altijd zwijgplicht. Maar ik had veel verbindingagenten bijvoorbeeld. En toen de Muur er nog was tussen West- en Oost-Duitsland heb ik daar *onderscheppingen* gedaan. Toen ik met pensioen zou gaan hebben ze me op het laatste moment gevraagd of ik nog zin had om aan het werk te blijven. Ik had een mooie carrière achter de rug en ik kon, als ik dat wilde, een jaar vroeger stoppen, op 55 jaar. Ik ben bij de top geroepen en ze hebben me formeel gevraagd of ik hetzelfde werk wilde blijven doen. Ik vermoed dat ze dus tevreden waren. Het financiële aspect was voor mij geen probleem. In zo'n zaken speelt geld geen rol, vind ik. Maar mijn vrouw zag het niet zitten."

Dat werk was allicht ook niet ongevaarlijk.

Theo (aarzelend): "Ja en nee. Ik heb natuurlijk veel meegemaakt. Goede zaken en, euh, smerige zaken. We wisselden gegevens met andere landen. Maar dat is natuurlijk écht geheim. Het was ook soms prettig. Overal goed ontvangen worden. Onze lippen waren verzegeld. 'Wat zijn jullie eigenlijk?', vroegen ze dan. 'Rijkswachters? Militairen?' Maar we zwegen."

Je blijft er wel vaag over.

Theo: "Het was gewoon onze plicht. Uitgevoerd, en weer een andere opdracht. Ik zou dat werk nooit zo lang gedaan hebben als ik het niet zo graag deed."

Mis je dat leven nu?

Theo: "Ik mis vooral mijn collega's. Maar ik verveel me niet, ik heb tijd tekort. Mijn huis is nu 56 jaar oud: in die tijd hadden ze nog geen aluminiumramen, ik moet ze dus nog altijd verven. En ik heb een grote tuin, groenten, aardappelen... Werk genoeg. Maar goed. Bedenk dat er zaken zijn die nu niet interessant lijken, maar dat komt omdat ik dus niet alles kan zeggen. Pas dus op wat je schrijft."

Hij wijst zwijgend naar de twee woorden op de servet: Spionage en onderscheppingen. Een risicogeval.

DOMINIQUE EN MARC

Ze wachten op de taxi die hen naar huis zal brengen. Marc heeft gewerkt voor de lokale politie, Dominique in een regionaal ziekenhuis. Nu zit ze in een rolstoel, beetje aangekomen door de cortisone, maar ze heeft een heldere blik en een stralende glimlach. Ze komen hier al vijf jaar. Zij trekt aan een elektronische sigaret waaruit wat lichte rook krinkelt. Waterdamp.

Dominique: "Ik heb tot drie pakjes per dag gerookt. Ja, dat is veel. Veel te veel. Ik zou hier anders niet in een rolstoel zitten. Op een dag ben ik een coma terechtgekomen. Ze hebben toen vastgesteld dat ik COPD heb, een gevaarlijke longaandoening die een gevolg is van overdadig roken. De ziekte veroorzaakt een gedeeltelijke obstructie van de luchtwegen en blijvende schade."

Dominique: "Nu hebben we tijd voor elkaar, omdat we bijna altijd samen zijn."

Was die coma echt een gevolg van het roken?

Dominique: "Ja, op een dag was ik opeens helemaal *weg*: een gevolg van die longaandoening. De ambulanciers dienden zuurstof toe en daardoor voelde ik me beter, zodat ik weigerde om mee te gaan. Maar toen het een tweede keer gebeurde hebben ze me wijselijk pas zuurstof gegeven in de ziekenwagen. Toen het me ten slotte een derde keer overkwam hebben ze me twintig dagen in een kunstmatige coma gehouden, zodat mijn longen de kans kregen om zich min of meer te herstellen. Toen ik wakker werd, bleek door het liggen een heupzenuw beschadigd, daardoor ben ik nu verlamd." "Ik weet niets meer: niet dat ze me komen halen zijn, niet dat ik zo lang in het ziekenhuis heb gelegen, niets.

"Hij is mijn man, mijn verzorger, mijn rechterhand"

Een gat in mijn geheugen. Ik heb alleen nog weet van allerlei grillige beesten, hallucinaties. En ik herinner me dat ik doodsbang was."

Als je zoiets vreselijks tot drie keer overkwam, heb je dan nooit gedacht om te stoppen met roken?

Dominique: "Vaak, heel vaak. Maar je moet daar de moed voor hebben. En het juiste moment vinden. Het juiste moment is het moment waarop je zegt: nu moet het, nu is het gedaan, ik wil niet meer roken. Ik ben wel een aantal keren gestopt. Ik dacht dan aan mijn dochter. Die is 21 en

heeft niets anders gekend dan een rokende moeder. Maar mijn man bleef roken en dan wilde ik ook weer een sigaret."

Je man is ook een verstokte roker: kon hij niet stoppen?

Dominique: "Nee, maar voor mij hoefde hij niet te stoppen. Hij werkt al twee jaar niet meer om mij te kunnen verzorgen en helpen: hij is mantelzorg. Hij is de hele dag in mijn buurt, tilt me uit bed en brengt me naar artsen en ziekenhuizen. Hij is mijn man, mijn verzorger, mijn rechterhand."

Marc: "Nee, echt stoppen kan ik niet. Ik ben al teruggevallen op één pakje per dag, dat kostte me een ongelooflijke inspanning. Ik rook ook zoveel mogelijk in de tuin, behalve als het weer het niet toelaat. Dan rook in de

keuken, onder de dampkap."

Dominique (toont haar elektronische sigaret, een zwart pijpje): "Kijk, dit is mijn redding geweest. Geen nicotine, geen teer en je mag er overal aan trekken, ook hier in het ziekenhuis. Het smaakt naar een sigaret, maar je raakt er niet verslaafd aan. Ik rookte als een Turk, maar dankzij dit ben ik van de ene dag op de andere gestopt."

Marc, je doet zo veel voor haar, kun je dan ook niet je sigaret opofferen?

Marc (hoest): "Ik heb al zo vaak geprobeerd, maar je moet er mentaal

op voorbereid zijn. En het is waar, ik zag voor mijn ogen hoe ze er op sommige momenten aan toe was. Maar ik kon niet stoppen."

Dominique: "Voor mij moet hij niet stoppen, hij doet al zo veel voor mij. Iemand verplichten te stoppen, dat lukt niet. Voor mij hoeft hij ook niet buiten te roken, onder de dampkap is ook al goed en ik blijf dan wel uit de keuken. Ooit zal hij stoppen, dat weet ik."

Maar hier zit je nu, in een rolstoel, met zieke longen. Geeft dat niet te denken?

Dominique: "Nee, ik voel me gelukkig. Ik vind het alleen dom dat ik niet vroeger gestopt ben."

Het roken zal je ook al wel wat gekost hebben, niet?

Dominique: Financieel niet zo veel, de verzekering betaalt mee in de kosten. En qua familiaal geluk: we hebben het goed. Ik vind elke dag het geluk in kleine dingen. Hier samen zijn bijvoorbeeld, ook al is het een ziekenhuis. Dan denk ik: we hebben veel aan mekaar. Zonder hem zou ik genoodzaakt zijn om naar een instelling te gaan. Ik ben helemaal afhankelijk van hem."

"Er zijn maar twee mogelijkheden: ofwel groei je uit mekaar en zoekt de man een andere vrouw. Ofwel kom je dicht bij mekaar, en dat is bij ons zo. En nu hebben we tijd voor mekaar, omdat we bijna altijd samen zijn."

"Ik weet dat hij zijn werk graag deed en dat hij dat werk toch opoffert voor mij. Ik zou het ook begrijpen mocht hij weggaan: ik besef dat hij het niet gemakkelijk heeft. Maar we vinden ons genot in kleinigheidjes. We kennen mekaar nu 33 jaar. Dat zegt alles."

Marc: "Je kiest voor je vrouw, en dan moet je daar dingen voor laten. Sociale contacten vallen weg: ik ben thuis wel wat met de computer bezig, maar dat is toch niet hetzelfde."

Wat mis je zelf het meest, Dominique?

Dominique: "Mijn paarden. Ik heb zelf vijftien jaar jumping gedaan, dat kan ik nu wel vergeten. Mijn dochter

reed al paard toen ze twee jaar was en sinds haar zevende doet ze mee aan wedstrijden. Meegaan, de paarden verzorgen en inrijden: dat gaat niet meer. Maar ik heb nu ook veel in de plaats (*kijkt vertederd naar Marc*)."

CARA, HEIDI EN ALAIN

Ze nippen aan een glas witte wijn. Gelukkige mensen: hier valt goed nieuws te vieren. Ze zijn op controle geweest en Cara, die geboren is met een verborgen open ruggetje, moet niet langer in een harnas liggen. Ze is zeven maand en ligt gelukkig te slapen. Vader Alain is radioproducer, Heidi werkt in de televisiewereld.

Heidi: "Cara is geboren met een 'verborgen open rug'. Dat is dus een *spina bifida*, maar in de gesloten vorm. Uiterlijk was daar weinig van te zien: een 'putje in haar poep' en een bultje, maar dat werd al een maand na haar geboorte verholpen

voetjes, blaas, dat kunnen we allemaal wel de baas. Een rolstoel, krukken, daar valt mee te leven. Als er mentaal iets niet in orde was geweest, hadden we daar waarschijnlijk langer over moeten nadenken, wetende dat zo'n kind mis-

"Je ziet hier zo veel andere kindjes die ergere dingen meemaken"

door een operatie. Ook haar heupje zat bij de geboorte verkeerd in de kom. Op haar prille leeftijd heeft ze dus al meer anesthesie doorgemaakt dan haar ouders in hun hele leven. Maar tot nog toe gaat het alsnog beter. Ze heeft drie weken in tractie gelegen in Pellenberg, maar dat bleek voor haar geen probleem. Ze bleef lachen. Wijzelf hebben méér tranen gelaten. Ze heeft zes maanden in het gips gelegen. En drie maanden een harnasje gedragen. Zo'n klein ding."

Wisten jullie al van voor de geboorte dat er iets mis was?

Alain: "Na zestien weken zwangerschap hadden de artsen al gemerkt dat er iets aan de hand was. Dat was geen leuk nieuws, maar we kregen daardoor voldoende tijd om alles af te wegen. Er waren veel onzekerheden: misschien zou ze problemen hebben met haar blaas, misschien met de voetjes. We hebben er toen veel over gepraat. Voor ons was het snel duidelijk dat het kind zou geboren worden. Het belangrijkste argument was dat er mentaal geen probleem was. We dachten: ruggetje,

schien zijn leven in een instelling zou doorbrengen. Dat zou een andere discussie geweest zijn, met andere overwegingen. Kan dat kindje voor zichzelf zorgen, bijvoorbeeld? Maar goed, het probleem heeft zich niet gesteld. Gelukkig is Cara ons tweede kindje. Als zoiets je bij je eerste kind overkomt, denk je toch na over de risico's van een tweede."

Jullie wisten wel dat Cara veel zorgen zou meebrengen.

Heidi: "Natuurlijk, er stonden ons ziekenhuizen te wachten, operaties, speciale zorgen. Dat wisten we, maar dat hadden we ervoor over. We hebben vooraf veel informatie ingewonnen. Op dat vlak hebben ze ons hier in het ziekenhuis goed opgevangen. We hebben bijvoorbeeld kunnen praten met ouders van kinderen die dezelfde symptomen hadden."

Hoe was de geboorte? Spannend?

Alain: "Ja, er hing toch een schaduw over omdat ze niet precies konden zeggen hoe het kindje er zou uitzien. Daarom hielden we ons hart vast. Het was bovendien een hectische

geboorte: er was een keizersnede gepland, maar toen Cara zich te vroeg aanmeldde werd het een spoedkeizersnede waar ik niet mocht bij zijn. Heidi was onder volledige narcose, zodat ze zelf het moment niet heeft meegemaakt. Andere ouders willen weten of het een jongen of een meisje is, maar wij maakten ons heel andere zorgen. Het was een onbeschrijflijke opluchting toen de artsen kwamen vertellen dat het allemaal nog best meeviel. Het had veel erger kunnen zijn."

Zal Cara er iets aan overhouden?

Alain: "Dat valt best mee. Een litteken onder de bikinilijn. Daar valt nog iets aan te doen als het echt een esthetisch probleem wordt. Op dat moment zal ze misschien beginnen te vragen naar een ingreep. Maar aan die bikini zijn we nog niet toe. De eerste man die belangstelling vertoont, zullen we voorlichten (lacht)."

"Ach, goed dat we er kunnen om lachen. Humor is het beste medicijn. In campus Pellenberg heeft ze twee weken met haar beentjes omhoog aan een soort van katrol gehangen. Ze hadden het daar over *onze hangjongeren*. Je kan dat cynisch vinden, maar wij hebben er smakelijk om gelachen en dat deed deugd."

"En het is een cliché, maar het kan altijd nog veel erger. Je ziet hier zo veel andere kindjes die ergere zaken meemaken. Toen Cara voor het eerst onder narcose ging, zaten we in de wachtkamer naast een meisje van negen en haar vader. Ik ga op wintersport, zei het kind opgetogen. Papa doet het mij cadeau, want het is misschien de laatste keer dat ik nog op vakantie kan gaan. Dan breekt je hart en weet je dat alles relatief is (*kijkt naar Cara die heel even haar ogen opent en weer inslaapt*). ▶

